

Posudek oponenta na rigorózní práci

Přechod pozůstalosti na dědice

Autor: Mgr. Teodora Chvalová

1. Postavení dědice je nejlépe vyjádřeno římskoprávní maximou *heres est alter ego*. Přechod pozůstalosti tj. celého, anebo části jmění na dědice však v člověkem konstruovaném světě práva nemůže prakticky přejít jediným okamžikem. Současná právní úprava sice stanoví, že dědictví se nabývá smrtí zůstavitele (§ 1478), avšak v zájmu základních hodnot ovládající dědické právo a ochrany třetích osob, je okamžik skutečného přechodu na jistou dobu odložen. Současná úprava již nepracuje s pojmem ležící pozůstalosti, nic to však nemění na skutečnosti, že zde bude existovat masa majetku a dluhů, které nebudou pasivně ležet, ale do jejich definitivního rozdělení je bude potřeba nějakým způsobem spravovat. Otázka správy pozůstalosti, definitivního rozdělení, přechodu dluhů, ochrany věřitelů ve vzájemných hmotněprávních i procesních souvislostech je praktická a nepochybně s sebou nese i dostatečný potenciál pro teoretické bádání.

2. Zpracování předložené rigorózní práce je ovlivněno praktickým pojetím, avšak nikoli na úkor požadované teoretické koncepce práce, které bylo ve výsledku dosaženo. Autorka využila především standardní interpretační metody – deskripci, syntézu a analýzu, v závěrečné kapitole se skromně objevuje též prvek komparativní. Lze konstatovat, že problematika přechodu pozůstalosti je z hlediska hmotněprávního i procesního velmi komplikovaná. Zpracování této otázky s sebou nese jednak požadavek využití recentní tuzemské úpravy, literatury a judikatury; tento požadavek byl splněn. Autorka navíc pracovala s nařízením EDO z roku 2012. Dále bylo potřeba mnohá nejasná ustanovení analyzovat a pokusit se nalézt jejich smysl rubrikální či teologickou metodou. Závěry uvedené v práci mají dostatečnou oporu především v domácí literatuře a zejména rozsáhlé judikatuře, zahraniční literatura byla využita v menším rozsahu. Poznámkový aparát čítající 183 poznámek pod čarou, je veden *de lege artis* a nepravidelně doprovází 117 stran vlastního textu.

3. Předložená práce je formálně rozdělena vedle úvodu a závěru do dvanácti kapitol (1. VYMEZENÍ POZŮSTALOSTI, 2. SPRÁVA POZŮSTALOSTI, 3. SOUPIS POZŮSTALOSTI, 4. ZÁVĚRA POZŮSTALOSTI, 5. ROZDĚLENÍ POZŮSTALOSTI, 6. DLUHY POSTIHUJÍCÍ DĚDICE, 7. ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI, 8. NABYTÍ DĚDICTVÍ, 9. ZCIZENÍ DĚDICTVÍ, 10. MEZINÁRODNÍ PŘÍSLUŠNOST PODLE EVROPSKÉHO NAŘÍZENÍ O DĚDICTVÍ A EVROPSKÉ DĚDICKÉ OSVĚDČENÍ, 11. PŘEECHOD POZŮSTALOSTI NA DĚDICE A SVĚŘENSKÝ FOND, 12. STRUČNÉ

SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU. Z názvu a řazení kapitol je patrný široký záběr sledující mnohé souvislosti přechodu pozůstalosti. Z hlediska systematiky lze konstatovat, že je zdařilá s výhradou zařazení kapitoly sedmé, tato mohla být zařazena směrem k počátečním výkladům práce. Jinak systematika sleduje v zásadě chronologický postup přechodu pozůstalosti, výjimkou jsou pochopitelně kapitoly věnované mezinárodnímu právu a komparaci se zahraniční úpravou.

4. Předložená rigorózní práce je zdařilým zpracováním jedné z ústředních otázek dědického práva. Autorka správně postihuje charakteristiky přechodu – nejedná se o staticky ležící masu jmění, proto se věnuje otázkám správy pozůstalosti. Mgr. Chvalová se patřičně věnuje problematice přechodu dluhů, v principu neomezené odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele, soupisu pozůstalosti a jeho náležitostem a účinkům, samostatnou kapitolu věnuje závěře pozůstalosti. Také v oblasti přechodu pozůstalosti dostala vyjádření výrazně posílená zásada testovací svobody zůstavitele, který na rozdíl od předchozí úpravy může výrazně zasáhnout i do rozdělení pozůstalosti, aniž by jeho vůle byla umlčena silou a libovůlí stran dědické dohody. Způsobům rozdělení pozůstalosti autorka věnovala kapitolu pátou. Za stěžejní kapitoly lze z praktického úhlu pohledu považovat kapitolu šestou a osmou. Obě kapitoly se věnují v zásadě právem koncipovaným odlišnostem ze zásady *heres est alter ego* – omezená odpovědnost, odmítnutí dědictví, ale nakonec i jeho zcizení, kdy nabyvatelem by se mohla stát osoba zůstavitelem výslovně vyloučená.

Autorka nerezignuje na patřičné souvislosti v rámci občanského zákoníku, neopomíjí ani prvek mezinárodní. V kapitole jedenácté se v kontextu obsahu práce věnuje otázce svěřenského fondu.

Předložená práce není jen popisným, či analytickým dílem. Autorka si na mnoha místech klade otázky, na které hledá odpovědi str. 50, 86. Za zdařilý a zajímavý považuji výklad o rozdělení pozůstalosti.

5. Předložená práce nepochybně prokázala schopnost autorky pracovat samostatným a tvůrčím způsobem. Generátor shod vykázal shodu nižší než pět procent v počtu 188 dokumentů. Cíl vymezený na konci úvodu na straně 2 byl splněn.

6. K předložené práci lze mít spíše drobné výtky formálního i obsahového charakteru. Po formální stránce lze autorce vytýkat absenci tečky uzavírající poznámku pod čarou, dále v textu – (jedná se o evidentní překlep) často zaměňuje OSŘ a ŽŘS, v textu práce se vyskytují četnější překlepy či stylistické nedostatky: str. 35 Praktická ustanovení... poskytují dostatečnou závěru, str. 36 taky, také, str. § 163, str. 50 dohodou, str. 54 odborná judikatura, str. 66 nerozlučně, str. 77

zákonná upravení, str. 92 smluvní tip odkaz na jiná ustanovení (str. 82 nebo vydědění § 1464 – překlep § 1646). Po věcné stránce lze vytýkat některé nepřesnosti str. 64 – namítne-li dlužník před soudem promlčení, zaniká právo na plnění, ale nárok trvá, v kapitole věnované svěřenským fondům, kde autorka nezohlednila novelu občanského zákoníku účinnou od 1. 1. 2018. Tyto drobné nedostatky nemají vliv na kvalitu předložené práce.

7. Předložená práce splňuje veškeré formální i obsahové požadavky kladené na tento druh prací a proto ji doporučuji k ústní obhajobě, při které se Mgr. Teodora Chvalovská zaměří na následující otázky: Na str. 114 autorka uvádí kontinuitu správy pozůstalosti v německé úpravě. Dokáže si autorka představit obdobnou úpravu v tuzemském právu? Mohou dědici v návaznosti na výklad na str. 43 uzavřít zástavní smlouvu, jejímž předmětem by byly věci mimo pozůstalost?

V Praze dne 27. 6. 2018

JUDr. et MUDr. Alexandr Thöndel, Ph. D.

Oponent rigorózní práce